
POSTĘPOWANIE GŁÓWNE

mgr Marta Pratkowiecka

POSTĘPOWANIE GŁÓWNE

- kulminacyjny punkt procesu
 - głównie w nim rozstrzyga się kwestię odpowiedzialności karnej oskarżonego
 - całe dotychczasowe postępowanie je przygotowuje, a oba następne stadia opierają się na jego wynikach
-

ZASADA SKARGOWOŚCI

- **Art. 14 § 1 k.p.k.** *Wszczęcie postępowania sądowego następuje na żądanie uprawnionego oskarżyciela lub innego uprawnionego podmiotu.*
-

SKARGI INICJUJĄCE POSTĘPOWANIE GŁÓWNE

- akt oskarżenia
 - akt oskarżenia wraz z wnioskiem o skazanie bez rozprawy w trybie art. 335 k.p.k.
 - wniosek o skazanie bez rozprawy w trybie art. 335 k.p.k.
 - wniosek o warunkowe umorzenie postępowania (art. 336 k.p.k.)
 - wniosek o umorzenie postępowania i zastosowanie środków zabezpieczających (art. 324 k.p.k.)
-

rozprawa główna

AKT OSKARŻENIA

- Akt oskarżenia stanowi **skargę wszczynającą postępowanie sądowe, będąc wyrazem zasady skargowości obowiązującej w procesie karnym (art. 14 § 1 k.p.k.)**. Jest pismem procesowym, a zatem odpowiadać powinien wymogom, jakie ustawodawca nakłada na każde pismo procesowe, określonym w art. 119 k.p.k., a ponadto szczególnym warunkom formalnym, przewidzianym w art. 332, 333 i 335 k.p.k. Wskazane w tych przepisach wymogi aktu oskarżenia **podlegają badaniu w ramach wstępnej kontroli oskarżenia sprawowanej przez prezesa sądu (przewodniczącego wydziału lub wyznaczonego sędziego), który może zarządzić jego zwrot oskarżycielowi w celu usunięcia braków (art. 337 § 1 k.p.k.)**. Zasadnicze elementy aktu oskarżenia zostały wymienione w art. 332 KPK.
-

AKT OSKARŻENIA

■ Art. 332 k.p.k.

§ 1. Akt oskarżenia powinien zawierać:

- 1) imię i nazwisko oskarżonego, inne dane o jego osobie, dane o zastosowaniu środka zapobiegawczego oraz zabezpieczenia majątkowego,
- 2) dokładne określenie zarzucanego oskarżonemu czynu ze wskazaniem czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia oraz skutków, a zwłaszcza wysokości powstałej szkody,
- 3) wskazanie, że czyn został popełniony w warunkach wymienionych w art. 64 lub art. 65 Kodeksu karnego albo art. 37 § 1 Kodeksu karnego skarbowego,
- 4) wskazanie przepisów ustawy karnej, pod które zarzucany czyn podpada,
- 5) wskazanie sądu właściwego do rozpoznania sprawy.
- 6) (uchylony).

§ 2. Do aktu oskarżenia dołącza się jego uzasadnienie, przytaczające fakty i dowody, na których oskarżenie się opiera, a w miarę potrzeby wyjaśniające podstawę prawną oskarżenia i omawiające okoliczności, na które powołuje się oskarżony w swej obronie.

§ 3. Jeżeli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia, akt oskarżenia może nie zawierać uzasadnienia.

AKT OSKARŻENIA

■ Art. 333 k.p.k.

§ 1. Akt oskarżenia powinien także zawierać:

1) listę osób, których wezwania oskarżyciel żąda,

2) wykaz innych dowodów, których przeprowadzenia na rozprawie głównej domaga się oskarżyciel.

§ 2. Prokurator może wnieść o zaniechanie wezwania i odczytanie na rozprawie zeznań świadków przebywających za granicą lub mających stwierdzić okoliczności, którym oskarżony w wyjaśnieniach swych nie zaprzeczył, a okoliczności te nie są tak doniosłe, aby konieczne było bezpośrednie przesłuchanie świadków na rozprawie. Nie dotyczy to osób wymienionych w art. 182.

§ 3. Do aktu oskarżenia dołącza się, do wiadomości sądu, listę ujawnionych osób pokrzywdzonych z podaniem ich adresów, a także adresy osób, o których mowa w § 1 pkt 1.

§ 4. (uchylony)

§ 5. Prokurator może także dołączyć do aktu oskarżenia wnioski o orzeczenie wobec podmiotu zobowiązanego określonego w art. 91a zwrotu korzyści majątkowej albo jej równowartości uprawnionemu podmiotowi lub orzeczenie przepadku świadczenia albo jego równowartości na rzecz Skarbu Państwa. Wniosek powinien zawierać uzasadnienie.

AKT OSKARŻENIA

■ Art. 334 k.p.k.

§ 1. Z aktem oskarżenia przesyła się sądowi akta postępowania przygotowawczego wraz z załącznikami.

§ 2. Do aktu oskarżenia dołącza się także:

1) załącznik adresowy do akt sprawy,

2) po jednym odpisie tego aktu dla każdego oskarżonego, a w przypadku określonym w art. 335 § 2 także dla każdego pokrzywdzonego.

§ 3. O przesłaniu aktu oskarżenia do sądu oraz o treści przepisów art. 343 i art. 343a oskarżyciel publiczny zawiadamia oskarżonego i ujawnionego pokrzywdzonego, a także osobę lub instytucję, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie. Pokrzywdzonego należy pouczyć o treści przepisu art. 49a, a także o prawie do złożenia oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego.

§ 4. O złożeniu wniosku, o którym mowa w art. 333 § 5, prokurator zawiadamia podmiot zobowiązany i podmiot uprawniony określone w art. 91a oraz poucza te podmioty o treści przepisów art. 91a, art. 415a i art. 444 § 2.

SKAZANIE BEZ ROZPRAWY

- **Artykuł 335 k.p.k.** jest przejawem szeroko już występującego w polskim procesie karnym **konsensualizmu**, którego istotę stanowi **zawarcie porozumienia między prokuratorem i podejrzanym, co do treści przyszłego wyroku skazującego**. Przepis określa przesłanki skazania bez rozprawy oraz warunki, jakie musi spełniać wniosek o takie skazanie: **samodzielny (art. 335 § 1 k.p.k.) lub dołączany przez prokuratora do aktu oskarżenia (art. 335 § 2 k.p.k.)**. Wskazuje też możliwe w takim przypadku uproszczenia postępowania przygotowawczego w zakresie czynności dowodowych i określa wymogi uzasadnienia wniosku o skazanie. Wniosek może obejmować jedynie wydanie wyroku skazującego. Do przesłanek niezbędnych dla wystąpienia przez prokuratora z wnioskiem o skazanie bez rozprawy należą: nie budzące wątpliwości okoliczności popełnienia przestępstwa i wina oskarżonego. **W przypadku samodzielnego wniosku niezbędne jest także przyznanie się oskarżonego do winy**. Przewidziana w art. 335 § 1 k.p.k. możliwość ograniczenia postępowania przygotowawczego przedstawia najdalej idącą możliwość uproszczenia i przyśpieszenia postępowania przygotowawczego, jaką ustawodawca postawił do dyspozycji organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze.
-

SKAZANIE BEZ ROZPRAWY

- **art. 335, art. 339, art. 343 k.p.k.**

Skazanie bez rozprawy - przesłanki

art. 335 § 1 k.p.k.

- oskarżony przyznaje się do winy
- w świetle jego wyjaśnień okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości
- postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte
- uzgodnione zostały z oskarżonym kary lub inne środki przewidziane za zarzucany mu występek, uwzględniające również prawnie chronione interesy pokrzywdzonego

art. 335 § 2 k.p.k.

- okoliczności popełnienia przestępstwa i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości
- oświadczenia dowodowe złożone przez oskarżonego nie są sprzeczne z dokonanymi ustaleniami
- postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte
- uzgodnione zostały z oskarżonym kary lub inne środki przewidziane za zarzucany mu występek, uwzględniające również prawnie chronione interesy pokrzywdzonego

SKAZANIE BEZ ROZPRAWY

- **UWAGA!!!** Ustawodawca uzupełnił definicję **oskarżonego** (art. 71 § 2 k.p.k.)
 - **art. 71 § 2 k.p.k. po 1 lipca 2015 r.:** *Za oskarżonego uważa się osobę, przeciwko której wniesiono oskarżenie do sądu, a także osobę, co do której prokurator złożył wniosek o warunkowe umorzenie postępowania.*
 - **art. 71 § 2 k.p.k. po 15 kwietnia 2016 r.:** *Za oskarżonego uważa się osobę, przeciwko której wniesiono oskarżenie do sądu, a także osobę, co do której prokurator złożył wniosek wskazany w art. 335 § 1 lub wniosek o warunkowe umorzenie postępowania.*
-

SKAZANIE BEZ ROZPRAWY

- **art. 339 k.p.k.**
 - W sytuacji, gdy prokurator wniesie wniosek o skazanie bez rozprawy (art. 335 § 1 k.p.k.) albo dołączy do aktu oskarżenia wniosek o skazanie oskarżonego bez rozprawy (art. 335 § 2 k.p.k.), **sprawa taka kierowana jest na posiedzenie.**
-

SKAZANIE BEZ ROZPRAWY

- Skierowanie **samodzielnego wniosku o skazanie jest alternatywą dla aktu oskarżenia**, na co wyraźnie wskazuje sformułowanie "zamiast", zawarte w § 1 art. 335 k.p.k.. Wniosek wywołuje też **identyczny jak akt oskarżenia skutek w zakresie zmiany pozycji procesowej podejrzanego na oskarżonego**. Nowelą z dnia 11 marca 2016 r. dokonano odpowiedniej zmiany w treści **art. 71 § 2 k.p.k.** przez jednoznaczne potwierdzenie iż osobą, której dotyczy skierowany do sądu wniosek nie jest podejrzany, lecz oskarżony, co wynika już także z przepisów art. 343 § 3 i 5 k.p.k.
 - Przesłanki wymagane do wystąpienia z wnioskiem określone zostały w **art. 335 § 1 k.p.k.** Należy do nich przede wszystkim **przyznanie się do winy oskarżonego**, które jest warunkiem *sine qua non* wystąpienia przez prokuratora z takim wnioskiem. Chodzi o wyraźną, a nie tylko dorozumianą deklarację oskarżonego w tym zakresie. Słusznie wskazuje się też, że wyjaśnienia te powinny zawierać nie tylko wyraźne stwierdzenie, że oskarżony zrozumiał treść postawionego mu zarzutu i do niego się przyznaje, ale też przedstawienie okoliczności popełnienia przestępstwa. Przesłanka w postaci przyznania się do winy oskarżonego w założeniu ustawodawcy ma odróżniać samodzielny wniosek o skazanie od takiego wniosku dołączanego do aktu oskarżenia, gdyż w tym ostatnim wypadku ustawa nie formułuje takiego warunku.
-

SKAZANIE BEZ ROZPRAWY

- **art. 335 § 3 k.p.k.:** *Wniosek, o którym mowa w § 1, powinien zawierać dane wskazane w art. 332 § 1. Uzasadnienie wniosku ogranicza się do wskazania dowodów świadczących o tym, że okoliczności popełnienia czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości oraz że cele postępowania zostaną osiągnięte bez przeprowadzenia rozprawy. Przepisy art. 333 § 3 i art. 334 stosuje się odpowiednio. Stronom, obrońcom i pełnomocnikom przysługuje prawo do przejrzania akt sprawy, o czym należy ich pouczyć.*
 - W przypadku samodzielnego wniosku o skazanie sąd w razie jego **nieuwzględnienia nie kieruje sprawy na rozprawę, lecz zwraca ją prokuratorowi** (art. 343 § 7 k.p.k.).
-

SKAZANIE BEZ ROZPRAWY

- Przepis **art. 343 k.p.k.** wskazuje sposób procedowania nad wnioskiem, o jakim mowa w **art. 335 § 1 i 2 k.p.k.** Określa zasady orzekania kar lub innych środków w razie uwzględnienia wniosku o skazanie. Sąd orzeka **na posiedzeniu**, w którym prokurator, oskarżony i pokrzywdzony mają prawo wziąć udział. **Nie prowadzi się postępowania dowodowego.** Sąd jest zobowiązany do **kontroli** wniosku, której wynik może zdecydować o **zwróceniu sprawy prokuratorowi**, o ile nie zachodzą podstawy do uwzględnienia wniosku, o którym mowa w **art. 335 § 1 k.p.k.** lub o **rozpoznaniu sprawy na zasadach ogólnych**, w razie nieuwzględnienia wniosku wskazanego w **art. 335 § 2 k.p.k.** **Pokrzywdzonemu** służy prawo **sprzeciwienia** się uwzględnieniu wniosku.
-

SKAZANIE BEZ ROZPRAWY

- uwzględnienie wniosku jest możliwe tylko wówczas, gdy **nie sprzeciwia się temu pokrzywdzony** należycie powiadomiony o terminie posiedzenia (art. 343 § 2 k.p.k.)
 - na posiedzeniu w przedmiocie wniosku o skazanie bez rozprawy **nie prowadzi się postępowania dowodowego** (art. 343 § 4 k.p.k.)
 - jeśli sąd akceptuje zawarte we wniosku o skazanie bez rozprawy porozumienie to wydaje **wyrok skazujący** (art. 343 § 6 k.p.k.)
-

SKAZANIE BEZ ROZPRAWY

- Jeśli sąd nie zaakceptuje wniosku o skazanie bez rozprawy to w przypadku, gdy został on wniesiony na podstawie **art. 335 § 1 k.p.k.** wydaje **postanowienie o zwrocie sprawy prokuratorowi** (art. 343 § 7 zd. 1 k.p.k.), który może albo **ponownie** wystąpić z wnioskiem z art. 335 § 1 k.p.k. (jeśli zwrot nastąpił z przyczyn wskazanych w art. 343 § 1, 2 lub 3 k.p.k.), albo skierować do sądu **akt oskarżenia wraz z wnioskiem o skazanie bez rozprawy** (art. 335 § 2 k.p.k.), albo też skierować do sądu **akt oskarżenia**.
-

SKAZANIE BEZ ROZPRAWY

- Jeśli natomiast sąd **nie zaakceptuje** wniosku o skazanie bez rozprawy wniesionego **na podstawie art. 335 § 2 k.p.k.**, to sprawa podlega rozpoznaniu **na zasadach ogólnych**, a więc kierowana jest na rozprawę.
-

SKAZANIE BEZ ROZPRAWY

Wyrok
Sądu Najwyższego - Izba Karna
z dnia 26 stycznia 2016 r.
V KK 398/15

Istotą skazania konsensualnego na posiedzeniu w trybie art. 335 § 1 k.p.k. jest orzekanie przez sąd w zgodzie z ustaleniami zapadłymi między prokuratorem a podejrzanym, ewentualnie zmodyfikowanymi na tymże posiedzeniu. Orzeczenie kar jednostkowych niezgodnych z wnioskiem prokuratora stanowi rażące naruszenie przepisów postępowania, które ma istotny wpływ na rozstrzygnięcie.

SKAZANIE BEZ ROZPRAWY

Wyrok
Sądu Najwyższego - Izba Karna
z dnia 8 lutego 2017 r.
III KK 364/16

Sąd, do którego oskarżyciel publiczny kieruje wniosek w trybie art. 335 § 1 k.p.k., z uwagi na treść art. 343 § 7 k.p.k., zobligowany jest do szczegółowej tak formalnej, jak i merytorycznej kontroli takiego pisma procesowego. W jej ramach niezbędne jest sprawdzenie, czy przedłożone przez prokuratora propozycje pozostają zgodne z uprzednimi ustaleniami stron, a także czy nie popadają w sprzeczność z przepisami prawa materialnego. **W przypadku braku pozytywnego wyniku tej weryfikacji sąd nie może uwzględnić wniosku, co rodzi konieczność postąpienia po myśli art. 343 § 7 k.p.k., chyba że na posiedzeniu, za zgodą oskarżonego (art. 343 § 3 k.p.k.), dojdzie do modyfikacji konwalidującej uchybienia, która będzie czyniła zadość kryteriom z art. 335 § 1 k.p.k.**

SKAZANIE BEZ ROZPRAWY

Wyrok
Sądu Najwyższego - Izba Karna
z dnia 10 lutego 2017 r.
IV KK 486/16

1. Skierowanie przez prokuratora do sądu wniosku w trybie art. 335 § 1 k.p.k. o skazanie oskarżonego bez przeprowadzenia rozprawy nakłada na sąd **obowiązek poddania kontroli takiego wniosku pod względem jego poprawności zarówno w zakresie formalnym, jak i merytorycznym**. Przedmiotem tego rodzaju kontroli powinna być także kwestia zgodności wszystkich propozycji zawartych we wniosku z regułami obowiązującego prawa materialnego, w tym również właściwej oceny proponowanych kar, czy środków probacyjnych.

2. Uwzględnienie wniosku prokuratora uzgodnionego uprzednio z oskarżonym o skazanie go bez rozprawy w określony sposób (art. 335 § 1 k.p.k. i art. 343 § 1 k.p.k.) może nastąpić tylko wtedy, gdy wniosek taki odpowiada wszystkim warunkom formalnym i merytorycznym. Stwierdzenie wadliwości wniosku lub potrzeby dokonania jakiejkolwiek zmiany w jego treści winno doprowadzić w pierwszej kolejności do podjęcia próby w toku posiedzenia uzgodnienia pomiędzy prokuratorem a oskarżonym odpowiedniej modyfikacji wniosku, zwłaszcza w kierunku postulowanym przez sąd w razie stwierdzenia takiej wadliwości - lub winno prowadzić do skierowania sprawy do rozpoznania na rozprawie, na zasadach ogólnych.

SKAZANIE BEZ ROZPRAWY

- Uwzględniając wniosek sąd **skazuje oskarżonego wyrokiem**, który podlega zaskarżeniu na zasadach ogólnych, z tym jednak, że **podstawą apelacji nie mogą być zarzuty związane z treścią zawartego porozumienia określone w art. 438 pkt 3 i 4 k.p.k. (art. 447 § 5 k.p.k.)**. Przed uwzględnieniem wniosku sąd zobowiązany jest pouczyć o tym oskarżonego (art. 343 § 5a k.p.k.). Przyjąć trzeba, że pouczenie to może być zawarte także w pisemnym zawiadomieniu o terminie posiedzenia sądu, w którym udział stron – co do zasady – nie jest obowiązkowy (art. 343 § 5 k.p.k.). W toku postępowania przygotowawczego obowiązek pouczenia oskarżonego o treści art. 447 § 5 k.p.k. spoczywa także na prokuratorze uzgadniającym z podejrzanym treść wniosku o skazanie bez rozprawy.
-

WSTĘPNA KONTROLA OSKARŻENIA

- **art. 337 k.p.k.:**

§ 1. Jeżeli akt oskarżenia nie odpowiada warunkom formalnym wymienionym w art. 119, art. 332, art. 333 lub art. 335, a także jeżeli nie zostały spełnione warunki wymienione w art. 334, **prezes sądu zwraca go oskarżycielowi w celu usunięcia braków w terminie 7 dni.**

§ 1a.(uchylony)

§ 2. Na zarządzenie, o którym mowa w § 1, oskarżycielowi przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy.

§ 3. Oskarżyciel publiczny, który nie wnosi zażalenia, jest obowiązany wnieść w terminie wskazanym w § 1 poprawiony lub uzupełniony akt oskarżenia.

§ 4.(uchylony)

Organem dokonującym kontroli formalnej aktu oskarżenia jest **prezes sądu** (przewodniczący wydziału, inny upoważniony sędzia).

- **art. 93 § 2 k.p.k.:** W kwestiach nie wymagających postanowienia prezes sądu, przewodniczący wydziału, przewodniczący składu orzekającego albo upoważniony sędzia wydają zarządzenia.

- Kontrola formalna aktu oskarżenia powinna zostać dokonana **niezwłocznie** po jego wpłynięciu do sądu.

WSTĘPNA KONTROLA OSKARŻENIA

- Przepis art. 337 § 1 k.p.k. określa warunki formalne, które musi spełniać skierowany do sądu akt oskarżenia, i inne obowiązki ciążące na oskarżycielu kierującym skargą do sądu, a także reguluje konsekwencje procesowe ich niedopełnienia.
 - Przedmiotem kontroli dokonanej w trybie art. 337 § 1 k.p.k. są warunki formalne aktu oskarżenia, a więc badane jest **wyłącznie to, czy akt oskarżenia zawiera w swej treści wszystkie wymagane przez ustawę elementy, bez wnikania czy odpowiadają one materiałom sprawy.** Przepis art. 337 § 1 k.p.k. nie stanowi podstawy prawnej kontroli postępowania przygotowawczego.
 - Podkreślić należy **odrębność kontroli formalnej oskarżenia od jego kontroli merytorycznej (art. 339 § 3 pkt 2 k.p.k.)**. Pierwsza dokonywana jest przez prezesa sądu, natomiast w kwestii umorzenia postępowania może orzec wyłącznie sąd. Ponadto w pierwszej kolejności należy ocenić wniesioną skargę pod względem formalnym, a dopiero później dokonać jej kontroli merytorycznej.
-

WSTĘPNA KONTROLA OSKARŻENIA

- **Art. 338 k.p.k.**

§ 1. Jeżeli akt oskarżenia **odpowiada** warunkom formalnym, prezes sądu lub referendarz sądowy niezwłocznie **zarządza doręczenie jego odpisu oskarżonemu**, wzywając **do składania wniosków dowodowych w terminie 7 dni od daty doręczenia mu aktu oskarżenia**.

§ 1 b. Jeżeli złożono wniosek, o którym mowa w art. 335 § 1, albo akt oskarżenia zawiera wniosek, o którym mowa w art. 335 § 2, jego odpis doręcza się ujawnionemu pokrzywdzonemu.

WSTĘPNA KONTROLA OSKARŻENIA

- Wraz z doręczeniem aktu oskarżenia prezes sądu **wzywa oskarżonego do składania wniosków dowodowych w terminie 7 dni od doręczenia aktu oskarżenia.** Termin ten, jak zgodnie i słusznie uznaje się w doktrynie, **ma charakter instrukcyjny** i jego celem jest przede wszystkim dążenie do usprawnienia postępowania. Niezłożenie jednak przez oskarżonego wszystkich planowanych przezeń wniosków dowodowych nie rodzi żadnych konsekwencji procesowych, w szczególności pozbawienia możliwości ich późniejszego złożenia
-

WNIOSEK O WYDANIE WYROKU SKAZUJĄCEGO BEZ POST. DOWODOWEGO

■ **art. 338a k.p.k.**

Oskarżony, któremu zarzucono przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, **może przed doręczeniem mu zawiadomienia o terminie rozprawy złożyć wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego. Wniosek może również dotyczyć wydania określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu.**

WNIOSEK O WYDANIE WYROKU SKAZUJĄCEGO BEZ POST. DOWODOWEGO

- Przepis art. 338a k.p.k. uprawnia oskarżonego do złożenia, przed doręczeniem mu zawiadomienia o terminie rozprawy, wniosku o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego, a także wydania określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu. Możliwe jest to wyłącznie w sytuacji, gdy oskarżonemu zarzucono **przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności**. Chodzi w tym wypadku o ustawowe zagrożenie karą określone w przepisie typizującym dany czyn zabroniony. Termin z art. 338a k.p.k. ma znaczenie z perspektywy **trybu rozpoznania złożonego wniosku**. Zgodnie bowiem z art. 339 § 3a k.p.k., gdy oskarżony złoży wniosek w terminie wskazanym w art. 338a k.p.k., to prezes sądu może skierować sprawę na **posiedzenie**, jeżeli uzna, że cele postępowania nie sprzeciwiają się takiemu sposobowi rozpoznania sprawy.
 - Wniosek z art. 338a k.p.k. powinien mieć **formę pisemną** i **spełniać wymogi pisma procesowego** (art. 119 k.p.k.).
-

WNIOSEK O WYDANIE WYROKU SKAZUJĄCEGO BEZ POST. DOWODOWEGO

■ **Art. 343a k.p.k.**

§ 1. W wypadku złożenia przez oskarżonego, któremu zarzucono występki, wniosku, o którym mowa w art. 338a, o terminie posiedzenia zawiadamia się strony i pokrzywdzonego, przesyłając im odpis wniosku.

§ 2. Sąd może uwzględnić wniosek, jeżeli okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości, a postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte. **Uwzględnienie wniosku jest możliwe tylko wówczas, gdy nie sprzeciwi się temu prokurator. Przepis art. 343 stosuje się odpowiednio.**

§ 3. W razie złożenia kolejnego wniosku podlega on rozpoznaniu na rozprawie.

WSTĘPNA KONTROLA OSKARŻENIA

■ Art. 339 § 1, 2, 3 k.p.k.:

§ 1. Prezes sądu kieruje sprawę na posiedzenie, jeżeli:

- 1) prokurator złożył wniosek o **orzeczenie środków zabezpieczających**,
- 2) zachodzi potrzeba rozważenia **kwestii warunkowego umorzenia postępowania**,
- 3) do aktu oskarżenia dołączono wniosek, o którym mowa w **art. 335 § 2**,
- 3a) prokurator złożył wniosek, o którym mowa w **art. 335 § 1**.

4) (uchylony)

5) (uchylony)

§ 2. (uchylony)

§ 3. Prezes sądu kieruje sprawę na posiedzenie także wtedy, gdy zachodzi potrzeba innego rozstrzygnięcia przekraczającego jego uprawnienia, a zwłaszcza:

- 1) **umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 2-11**,
 - 2) **umorzenia postępowania z powodu oczywistego braku faktycznych podstaw oskarżenia**,
 - 3) wydania postanowienia o niewłaściwości sądu lub o zmianie wskazanego w akcie oskarżenia trybu postępowania,
 - 3a) zwrotu sprawy prokuratorowi w celu usunięcia istotnych braków postępowania przygotowawczego,
 - 4) (uchylony),
 - 5) wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania,
 - 6) wydania postanowienia w przedmiocie tymczasowego aresztowania lub innego środka przymusu,
 - 7) wydania wyroku nakazowego.
-

WSTĘPNA KONTROLA OSKARŻENIA

- **art. 339 § 3a, 4, 4a, 5 k.p.k.:**

§ 3a. Prezes sądu może skierować sprawę na posiedzenie, jeżeli oskarżony, któremu zarzucono przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, przed doręczeniem mu zawiadomienia o wyznaczeniu rozprawy **złożył wniosek, o którym mowa w art. 338a, a prezes sądu uzna, że cele postępowania nie sprzeciwiają się rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu.**

§ 4. Prezes sądu kieruje sprawę na posiedzenie ponadto, gdy zachodzi potrzeba rozważenia możliwości przekazania jej do **postępowania mediacyjnego**; przepis art. 23a stosuje się odpowiednio.

§ 4a. Jeżeli akt oskarżenia odpowiada warunkom formalnym, czynności, o których mowa w § 1, 3 i 4, prezes sądu dokonuje **w terminie 30 dni od wniesienia aktu oskarżenia.**

§ 5. Strony, obrońcy i pełnomocnicy mogą wziąć udział w posiedzeniach wymienionych w § 1 oraz w § 3 pkt 1, 2 i 6, z tym że udział prokuratora i obrońcy w posiedzeniu w przedmiocie orzeczenia środka zabezpieczającego określonego w art. 93a § 1 pkt 4 Kodeksu karnego jest obowiązkowy. Pokrzywdzony ma prawo wziąć udział w posiedzeniach wymienionych w § 3 pkt 1 i 2. Zawiadamiając pokrzywdzonego o posiedzeniu poucza się go o możliwości zakończenia postępowania bez przeprowadzenia rozprawy oraz wcześniejszego złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 54 § 1.

WSTĘPNA KONTROLA OSKARŻENIA

- Przepis art. 339 § 3 pkt 1 k.p.k. pozwala **skierować sprawę na posiedzenie** w sytuacji, gdy prezes sądu (przewodniczący wydziału, inny upoważniony sędzia) uważa, że sprawa powinna zostać **umorzona** ze względu na **przesłankę wskazaną w art. 17 § 1 pkt 2-1 k.p.k.** Wyłączona jest więc możliwość skierowania sprawy na posiedzenie i umorzenia na nim postępowania w sytuacji, gdy prezes sądu (przewodniczący wydziału, inny upoważniony sędzia) stwierdzi, że istnieją podstawy do uznania, iż czynu nie popełniono lub też brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia (art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k.). Wyjątkiem jest jednak sytuacja oczywistego braku podstaw faktycznych oskarżenia (art. 339 § 3 pkt 2 k.p.k.).
-

WSTĘPNA KONTROLA OSKARŻENIA

- **Przepis art. 339 § 3 pkt 2 k.p.k.** stanowi **przejaw oddania pod sąd *sensu stricto***, a więc **kontroli zasadności skierowanej do sądu skargi**. Pozwala on na umorzenie postępowania na posiedzeniu w sytuacji, gdy istnieje **oczywisty brak faktycznych podstaw oskarżenia**. Chodzi więc wyłącznie o **sytuacje jednoznaczne, w których brak jest jakichkolwiek podstaw dowodowych do kierowania oskarżenia do sądu**. Sprawa nie może zostać umorzona w omawianym trybie, gdy występują wątpliwości odnośnie do jej stanu faktycznego i wymagają one wyjaśnienia. Możliwość umorzenia postępowania z powodu braku oczywistych podstaw faktycznych oskarżenia ma z jednej strony gwarantować ochronę jednostki przed niesłusznym oskarżeniem i publicznym procesem w jej sprawie, a z drugiej przyczynić się do racjonalizacji nakładów na wymiar sprawiedliwości.
 - Umorzenie postępowania następuje w drodze **postanowienia**.
-

WSTĘPNA KONTROLA OSKARŻENIA

**Postanowienie
Sądu Najwyższego - Izba Karna
z dnia 3 marca 2015 r.
IV KK 369/14**

Umorzenie postępowania przed rozprawą na posiedzeniu w trybie art. 339 § 3 pkt 1 k.p.k. może nastąpić w oparciu o art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. tylko wówczas, gdy w sposób **oczywisty** z zebranego w postępowaniu przygotowawczym materiału dowodowego wynika, że zarzucony oskarżonemu czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego. Takie orzeczenie opierać się musi wyłącznie na **niebudzących wątpliwości materiałach postępowania przygotowawczego**. Gdy jednak zebrane dowody nie mają jednoznacznego wyrazu, gdy dokonanie trafnych ustaleń faktycznych, co do istotnych okoliczności czynu wymaga gruntownego zbadania i wieloaspektowej krytycznej oceny materiału dowodowego, to **oczywiste jest, że umorzenie postępowania na posiedzeniu przed rozprawą nie jest dopuszczalne**.

WSTĘPNA KONTROLA OSKARŻENIA

- Treść art. 339 § 3 pkt 6 k.p.k. jest powiązana z treścią art. 344 k.p.k. Jeśli do sądu wpływa sprawa, w której oskarżony jest tymczasowo aresztowany, wówczas należy ją skierować na posiedzenie. Na posiedzeniu **sąd ma obowiązek z urzędu rozstrzygnąć w przedmiocie tego środka zapobiegawczego.** Sąd może rozstrzygnąć o utrzymaniu, zmianie lub uchyleniu tymczasowego aresztowania.
-

PRZEKAZANIE SPRAWY PROKURATOROWI W CELU UZUPEŁNIENIA ŚLEDZTWA LUB DOCHODZENIA

art. 344a k.p.k.

§ 1. Sąd przekazuje sprawę prokuratorowi **w celu uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia**, jeżeli akta sprawy wskazują na **istotne braki tego postępowania**, zwłaszcza na potrzebę poszukiwania dowodów, zaś dokonanie niezbędnych czynności przez sąd powodowałoby znaczne trudności.

§ 2. Przekazując sprawę prokuratorowi, **sąd wskazuje kierunek uzupełnienia**, a w razie potrzeby także odpowiednie czynności, jakie należy przedsięwziąć.

§ 3. Na postanowienie, o którym mowa w § 1, **służy stronom zażalenie**.

PRZEKAZANIE SPRAWY PROKURATOROWI W CELU UZUPEŁNIENIA ŚLEDZTWA LUB DOCHODZENIA

- Zwrot sprawy w celu uzupełnienia śledztwa albo dochodzenia jest możliwy w sytuacji, gdy prokurator wniesie do sądu **akt oskarżenia albo wniosek o warunkowe umorzenie postępowania**. Art. 344a k.p.k. nie ma natomiast zastosowania w przypadku wniesienia do sądu prywatnego albo subsydiarnego aktu oskarżenia. Nie stosuje się go także gdy do sądu wniesiono wniosek z art. 335 § 1 k.p.k. W tym ostatnim wypadku zwrot jest możliwy, ale na podstawie art. 343 § 7 k.p.k.
 - **Istotne braki postępowania przygotowawczego mogą mieć przede wszystkim charakter dowodowy.** Oznacza to albo nieprzeprowadzenie dowodów koniecznych z perspektywy ustalanego stanu faktycznego, albo też przeprowadzenie ich w sposób wadliwy uniemożliwiający późniejsze wykorzystanie w postępowaniu jurysdykcyjnym. W tym ostatnim jednak wypadku zwrot sprawy jest uzasadniony tylko w tych sytuacjach, w których możliwe jest naprawienie błędów poczynionych w śledztwie albo dochodzeniu. Zwrot sprawy jest natomiast szczególnie uzasadniony, na co wskazuje treść przepisu art. 344a § 1 k.p.k., gdy **zachodzi potrzeba poszukiwania dowodów, a więc podjęcia czynności wykrywczych, które powinny zostać dokonane przez organy ścigania a nie sąd, którego rolą jest rozstrzyganie spraw karnych.**
-

PRZEKAZANIE SPRAWY PROKURATOROWI W CELU UZUPEŁNIENIA ŚLEDZTWA LUB DOCHODZENIA

- Na podstawie przepisu art. 344a § 2 k.p.k. sąd zobowiązany jest w wydanym postanowieniu **wskazać kierunek uzupełnienia materiałów sprawy, a w razie potrzeby także odpowiednie czynności, jakie należy przedsięwziąć.** Obowiązek ten oznacza, że sąd powinien wskazać precyzyjnie w sytuacji, gdy jest to możliwe, jakie czynności powinny zostać dokonane w ramach uzupełnienia postępowania przygotowawczego. W sytuacji natomiast, gdy nie jest to możliwe, np. gdy zachodzi konieczność poszukiwania dowodów, sąd zobowiązany jest wskazać ogólnie kwestie, które powinny zostać dostępnymi dla prokuratora środkami wyjaśnione.
 - **Art. 344b k.p.k.:** *Po uzupełnieniu śledztwa lub dochodzenia oskarżyciel publiczny składa nowy akt oskarżenia lub podtrzymuje poprzedni, kieruje do sądu wnioski o warunkowe umorzenie postępowania albo postępowanie umarza.*
 - Przepis art. 344b k.p.k. przewiduje, że oskarżyciel publiczny **może podtrzymać poprzedni akt oskarżenia.** W doktrynie brak jest zgodności odnośnie do formy tego oświadczenia. Wydaje się jednak, że powinno ono być wyraźne i zostać wyrażone w formie pisemnej. Za takim wnioskiem przemawia fakt, że oświadczenie składane przez oskarżyciela inicjuje postępowanie sądowe.
-

POSIEDZENIA WYROKOWE

1. Posiedzenie w przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania z art. 341 k.p.k.
 2. Posiedzenie w przedmiocie rozpoznania wniosku o skazanie bez rozprawy (art. 335 § 1 i 2 k.p.k.)
 3. Posiedzenie w przedmiocie rozpoznania wniosku oskarżonego o dobrowolne poddanie się odpowiedzialności karnej na posiedzeniu (art. 338a k.p.k.)
 4. Posiedzenie (niejawne) w przedmiocie wydania wyroku nakazowego (art. 500 § 1 k.p.k.)
-

PRZYGOTOWANIE DO ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- Jeżeli w toku wstępnych czynności nie stwierdzono niedopuszczalności dalszego postępowania ani nie rozstrzygnięto sprawy na posiedzeniu następuje **przejście do fazy przygotowania do rozprawy głównej**.
 - **art. 348 k.p.k.:** *Rozprawę należy wyznaczyć i przeprowadzić bez nieuzasadnionej zwłoki.*
-

POSIEDZENIE PRZYGOTOWAWCZE

- Posiedzenie przygotowawcze, nazywane także wstępnym, może odbyć się przed rozprawą główną, co zgodnie z **art. 349 k.p.k.** ma m.in. sprzyjać **należytemu zorganizowaniu planowanej rozprawy.**
-

POSIEDZENIE PRZYGOTOWAWCZE

- Skierowanie sprawy na posiedzenie ma na celu **przygotowanie rozprawy głównej i umożliwienie jej sprawnego i szybkiego przeprowadzenia** oraz wydania **rozstrzygnięcia w rozsądnym terminie.**
-

Posiedzenie przygotowawcze przed rozprawą

obligatoryjne

- jeśli przewidywany zakres postępowania dowodowego uzasadnia przypuszczenie, że w sprawie niezbędne będzie wyznaczenie co najmniej 5 terminów rozprawy, prezes sądu niezwłocznie wyznacza sędziego albo członków składu orzekającego oraz kieruje sprawę na posiedzenie

fakultatywne

- ze względu na **zawłość sprawy lub z innych ważnych powodów** prezes sądu uzna, że posiedzenie przygotowawcze może przyczynić się do usprawnienia postępowania, a zwłaszcza należytego planowania i organizacji rozprawy głównej

POSIEDZENIE PRZYGOTOWAWCZE

- Posiedzenie przygotowawcze powinno się odbyć **w ciągu 30 dni od daty jego wyznaczenia.**
 - **Oskarżyciel publiczny, obrońcy i pełnomocnicy mają prawo** wziąć udział w posiedzeniu. Prezes sądu może uznać ich udział w posiedzeniu za obowiązkowy.
 - Ustawodawca przewiduje udział w posiedzeniu **przede wszystkim profesjonalnych podmiotów.**
-

POSIEDZENIE PRZYGOTOWAWCZE

- Niezbędnym elementem całej instytucji, poprzedzającym samo posiedzenie przygotowawcze, jest **wezwanie jego uczestników do przedstawienia w terminie 7 dni pisemnego stanowiska dotyczącego planowania przebiegu rozprawy głównej oraz jej organizacji, w tym dowodów, które powinny być przeprowadzone jako pierwsze na tych rozprawach.**
 - *art. 349 § 7 k.p.k.: Na posiedzeniu sąd rozstrzyga w przedmiocie wniosków dowodowych, a przewodniczący składu orzekającego, biorąc pod uwagę stanowiska w przedmiocie planowania i organizacji rozprawy głównej przedstawione przez strony, pełnomocników i obrońców, rozstrzyga w przedmiocie kolejności przeprowadzenia dowodów, przebiegu i organizacji rozprawy głównej oraz wyznacza jej terminy, a także podejmuje inne niezbędne rozstrzygnięcia. Przepisy art. 350 § 2–4 stosuje się odpowiednio.*
-

POSIEDZENIE PRZYGOTOWAWCZE

- Na posiedzeniu przygotowawczym zapada szereg bardzo istotnych decyzji procesowych. **Przewodniczący składu orzekającego w pierwszej kolejności rozstrzyga bowiem zarządzeniem o przebiegu i organizacji rozprawy głównej oraz wyznacza jej terminy.** Ogłoszenie zarządzenia o wyznaczeniu terminów rozprawy ma skutek równoznaczny z wezwaniem obecnych uczestników postępowania do udziału w rozprawie albo zawiadomieniem o jej terminach. Strony nieobecne na posiedzeniu przygotowawczym powinny zostać powiadomione o terminach rozprawy.
 - Zgodnie z art. 349 § 7 k.p.k. **sąd rozstrzyga na posiedzeniu przygotowawczym w przedmiocie wniosków dowodowych.** Sąd zatem decyduje albo o uwzględnieniu wniosku dowodowego albo o jego oddaleniu. Natomiast przewodniczący składu orzekającego rozstrzyga o kolejności przeprowadzenia dowodów.
-

ROZPRAWA GŁÓWNA

■ Art. 350 k.p.k.

§ 1. W sprawach, w których nie wyznaczono posiedzenia, o którym mowa w art. 349, prezes sądu wydaje pisemne zarządzenie wskazujące sędziego albo członków składu orzekającego.

§ 2. Przewodniczący składu orzekającego wydaje pisemne zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy głównej, w którym wskazuje:

- 1) dzień, godzinę i salę rozpraw,
- 2) strony i inne osoby, które należy wezwać na rozprawę lub zawiadomić o jej terminie,
- 3) inne czynności konieczne do przygotowania rozprawy.

§ 3. Co do oskarżonego pozbawionego wolności należy wydać zarządzenie o doprowadzeniu go na rozprawę w celu udziału w czynnościach, o których mowa w art. 374 § 1a, a także jeśli złożył on wniosek, o którym mowa w art. 353 § 3, albo gdy jego obecność na rozprawie została uznana za obowiązkową.

§ 4. O terminie i miejscu rozprawy głównej zawiadamia się pokrzywdzonego.

ROZPRAWA GŁÓWNA

- **Art. 353 § 1 i 2 k.p.k.:**

§ 1. Pomiedzy doręczeniem zawiadomienia a terminem rozprawy głównej powinno upłynąć co najmniej 7 dni.

§ 2. W razie niezachowania tego terminu w stosunku do oskarżonego lub jego obrońcy rozprawa na ich wniosek, zgłoszony przed rozpoczęciem przewodu sądowego, ulega odroczeniu.

JAWNOŚĆ ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Zasada jawności procesu (publiczności)**, zwana także **zasadą jawności zewnętrznej** (w odróżnieniu od tzw. jawności wewnętrznej odnoszącej się tylko do stron postępowania), podniesiona jest do rangi **normy konstytucyjnej**. Zasada ta należy do podstawowych elementów konstrukcyjnych **zasady rzetelnego procesu sądowego**, wyrażonej w **art. 45 ust. 1 Konstytucji RP**, zgodnie z którym każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd, jak też w **art. 6 ust. 1 zd. 2 EKPC**, zgodnie z którym postępowanie przed sądem jest jawne (przepis ten określa także szczegółowo granice dopuszczalnego ograniczenia jawności zewnętrznej); podobny zapis znajduje się w **art. 14 ust. 1 MPPOiP**.
-

JAWNOŚĆ ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- Przepis art. 355 k.p.k. stanowi, że **rozprawa odbywa się co do zasady jawnie**. Możliwe jest jednak wyłączenie jej jawności. Jak zastrzega przytoczony przepis, **podstawa do tego musi zostać określona w ustawie**.
 - Deklarowana jawność rozprawy nie dotyczy całości rozprawy. **Narada i głosowanie nad orzeczeniem są bowiem nie tylko bezwzględnie niejawne**, ale jak zastrzega przepis art. 108 § 1 k.p.k., zwolnienie uczestników narady i głosowania z zachowania tajemnicy co do ich przebiegu jest niedopuszczalne.
-

JAWNOŚĆ ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- Dopuszczalne **wyłączenie jawności rozprawy nie może dotyczyć fazy ogłoszenia wyroku**. Jak bowiem stanowi przepis art. 364 § 1 k.p.k., **ogłoszenie wyroku odbywa się zawsze bezwzględnie jawnie**.
 - Dotyczy to jednak wyłącznie **ogłoszenia sentencji wyroku**, gdyż zgodnie z art. 364 § 2 k.p.k. przytoczenie powodów wyroku może nastąpić z wyłączeniem jawności w całości lub w części, jeśli wcześniej w całości lub w części wyłączono jawność rozprawy.
-

JAWNOŚĆ ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Art. 356 k.p.k.**

§ 1. Na rozprawie oprócz osób biorących udział w postępowaniu mogą być obecne tylko osoby pełnoletnie, nie uzbrojone.

§ 2. Przewodniczący może zezwolić na obecność na rozprawie małoletnim oraz osobom obowiązany do noszenia broni.

§ 3. Nie mogą być obecne na rozprawie osoby znajdujące się w stanie nie licującym z powagą sądu.

JAWNOŚĆ ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Art. 359 k.p.k.**

Niejawna jest rozprawa, która dotyczy:

1) wniosku prokuratora o umorzenie postępowania z powodu niepoczytalności sprawcy i zastosowanie środka zabezpieczającego,

2) sprawy o pomówienie lub znieważenie; na wniosek pokrzywdzonego rozprawa odbywa się jednak jawnie.

JAWNOŚĆ ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- W myśl przepisu art. 359 k.p.k. **cała rozprawa jest niejawną *ipso iure* z powodu wystąpienia bezwzględnej przesłanki określonej w pkt 1 lub względnej z pkt 2.** W drugim przypadku rozprawa odbywa się jednak **jawnie na wniosek pokrzywdzonego przestępstwem pomówienia (art. 212 k.k.) lub znieważenia (art. 216 k.k.).**
 - W wypadku ujawnienia się którejkolwiek z przedmiotowych okoliczności **sąd nie wydaje postanowienia,** skoro niejawnosć rozprawy wynika z mocy prawa.
-

JAWNOŚĆ ROZPRAWY GŁÓWNEJ

Art. 360 k.p.k.

§ 1. Sąd **może** wyłączyć jawność rozprawy w całości albo w części:

1) jeżeli jawność mogłaby:

a) wywołać zakłócenie spokoju publicznego,

b) obrażać dobre obyczaje,

c) ujawnić okoliczności, które ze względu na ważny interes państwa powinny być zachowane w tajemnicy,

d) naruszyć ważny interes prywatny;

2) jeżeli choćby jeden z oskarżonych jest nieletni lub na czas przesłuchania świadka, który nie ukończył 15 lat;

3) na żądanie osoby, która złożyła wniosek o ściganie.

§ 2. **Jeżeli prokurator sprzeciwi się wyłączeniu jawności, rozprawa odbywa się jawnie.**

JAWNOŚĆ ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- Przepis **art. 360 § 1 pkt 1 k.p.k. stanowi podstawę do wyłączenia przez sąd w całości albo w części jawności rozprawy**, jeżeli mogłaby ona wywołać zakłócenie spokoju publicznego, obrażać dobre obyczaje, ujawnić okoliczności, które ze względu na ważny interes państwa powinny być zachowane w tajemnicy lub naruszyć ważny interes prywatny.
 - Sąd, stwierdzając zaistnienie którejkolwiek ze wskazanych przesłanek, ma możliwość wyłączenia jawności rozprawy. Warto jednak zauważyć, że charakter okoliczności, które zostały wymienione w art. 360 § 1 pkt 1 k.p.k. sprawia, że wyłączenie powinno być regułą, a tylko szczególne okoliczności mogłyby powodować, że do niego by nie doszło.
 - Sąd wyłączając jawność wydaje **postanowienie, które wymaga uzasadnienia. Jest ono niezaskarżalne.**
 - W postanowieniu sąd określa, czy wyłączenie jawności rozprawy następuje **w części czy też w całości.**
 - Wyłączenie jawności rozprawy zgodnie z brzmieniem art. 360 § 1 pkt 1 k.p.k. następuje **z urzędu. Strony oraz inne osoby bezpośrednio zainteresowane mogą jednak wnioskować o wyłączenie jawności na podstawie art. 9 § 2 k.p.k.**
-

JAWNOŚĆ ROZPRAWY GŁÓWNEJ

SPRZECIW PROKURATORA (ART. 360 § 2 k.p.k.)

- Należy przyjąć, że sprzeciw może zostać wyrażony tylko **przed** podjęciem przez sąd decyzji o wyłączeniu jawności rozprawy. Wynika to z brzmienia komentowanego przepisu, który zakłada, że sprzeciw dotyczy *verba legis* wyłączenia jawności. Jeżeli zatem do wyłączenia już dojdzie, to sprzeciw zgłoszony po tym fakcie nie wywołuje skutków określonych w art. 360 § 2 k.p.k.
 - Zgodnie z art. 360 § 2 k.p.k. uprawnionym do sprzeciwienia się wyłączeniu jawności rozprawy uczestnikiem postępowania jest **wyłącznie prokurator**. Sprzeciw może zatem zgłosić obecny na rozprawie prokurator będący oskarżycielem publicznym. Uprawnienie to nie przysługuje nieprokuratorom oskarżycielom publicznym.
 - Sąd przed wydaniem postanowienia w przedmiocie wyłączenia jawności postępowania ma **obowiązek zwrócić się do prokuratora obecnego na rozprawie o zajęcie stanowiska w przedmiocie wyłączenia jawności rozprawy, jeżeli podstawą miałyby być okoliczność wskazana w art. 360 § 1 pkt 1 k.p.k.** Jeżeli prokurator sprzeciwi się wyłączeniu jawności, to sąd nie może wydać takiego postanowienia. Rozwiązanie to należy ocenić **negatywnie**. Z niezrozumiałych powodów ustawodawca rażąco naruszył równość broni stron i oddał istotną decyzję mogącą dotyczyć interesów procesowych uczestników postępowania w ręce jednej z jego stron. Tymczasem to niezależny i bezstronny sąd jest właściwym organem do rozstrzygnięcia konfliktujących wartości przemawiających za i przeciwko wyłączeniu publiczności rozprawy. Co dodatkowo warte podkreślenia, sąd wydając rozstrzygnięcie w przedmiocie wyłączenia jawności rozprawy musi je uzasadnić, podczas gdy prokurator sprzeciwiając się takiego obowiązku nie ma. Także zatem i z tego względu przyjęte unormowanie nie zasługuje na aprobatę.
-

JAWNOŚĆ ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Art. 361 k.p.k.**

§ 1. W razie wyłączenia jawności mogą być obecne na rozprawie, oprócz osób biorących udział w postępowaniu, po dwie osoby wskazane przez oskarżyciela publicznego, oskarżyciela posiłkowego, oskarżyciela prywatnego i oskarżonego. Jeżeli jest kilku oskarżycieli lub oskarżonych, każdy z nich może żądać pozostawienia na sali rozpraw po jednej osobie.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się, jeżeli zachodzi obawa ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli tajności "tajne" lub "ściśle tajne".

§ 3. W razie wyłączenia jawności przewodniczący może zezwolić poszczególnym osobom na obecność na rozprawie.

ROLA PRZEWODNICZĄCEGO

- **Art. 366 k.p.k. przed 1 lipca 2015 r.**

§ 1. Przewodniczący kieruje rozprawą i czuwa nad jej prawidłowym przebiegiem, bacząc, aby zostały wyjaśnione wszystkie istotne okoliczności sprawy, a w miarę możliwości także okoliczności sprzyjające popełnieniu przestępstwa.

§ 2. Przewodniczący powinien dążyć do tego, aby rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło na pierwszej rozprawie głównej.

- **Art. 366 k.p.k. po 1 lipca 2015 r.**

§ 1. Przewodniczący kieruje rozprawą i czuwa nad jej prawidłowym przebiegiem.

§ 2. Przewodniczący powinien dążyć do tego, aby rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło na pierwszej rozprawie głównej.

- **Art. 366 k.p.k. po 15 kwietnia 2016 r.**

§ 1. Przewodniczący kieruje rozprawą i czuwa nad jej prawidłowym przebiegiem, bacząc, aby zostały wyjaśnione wszystkie istotne okoliczności sprawy.

§ 2. Przewodniczący powinien dążyć do tego, aby rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło na pierwszej rozprawie głównej.

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Art. 381 k.p.k.**

Rozprawę główną rozpoczyna wywołanie sprawy. Następnie przewodniczący sprawdza, czy wszyscy wezwani stawili się oraz czy nie ma przeszkód do rozpoznania sprawy.

- **Art. 384 § 1 i 2 k.p.k.**

§ 1. Po sprawdzeniu obecności przewodniczący zarządza opuszczenie sali rozpraw przez świadków. Biegli pozostają na sali, jeżeli przewodniczący nie zarządzi inaczej.

§ 2. Pokrzywdzony ma prawo wziąć udział w rozprawie, jeżeli się stawi, i pozostać na sali, choćby miał składać zeznania jako świadek. W tym wypadku sąd przesłuchuje go w pierwszej kolejności.

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Art. 385 k.p.k.**

§ 1. Przewód sądowy rozpoczyna się od zwięzłego przedstawienia przez oskarżyciela zarzutów oskarżenia.

§ 1a. Jeżeli w rozprawie nie bierze udziału oskarżyciel, przewodniczący dokonuje zwięzłego przedstawienia zarzutów oskarżenia.

§ 2. Jeśli wniesiono odpowiedź na akt oskarżenia, przewodniczący informuje o jej treści.

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- Rozprawa główna odbywa się **ustnie i rozpoczyna się od wywołania sprawy**. Po wejściu na salę sądową osób wezwanych i uprawnionych do udziału w rozprawie przewodniczący składu orzekającego sprawdza, **czy wszyscy wezwani stawili się oraz czy nie ma przeszkód do rozpoznania sprawy** (m.in. przewodniczący składu orzekającego zobowiązany jest zweryfikować, czy wszystkie osoby uprawnione do wzięcia udziału w rozprawie zostały prawidłowo zawiadomione o jej terminie i miejscu).
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- W razie **nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego**, którego obecność jest obowiązkowa, przewodniczący zarządza jego natychmiastowe zatrzymanie i doprowadzenie lub przerywa w tym celu rozprawę albo też sąd ją odracza. Zasadniczo w sprawach o **przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego udział oskarżyciela publicznego w rozprawie jest obowiązkowy**. Jeśli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie **dochodzenia, niestawiennictwo oskarżyciela publicznego na rozprawie nie tamuje jej toku**. Przewodniczący lub sąd mogą jednak uznać obecność oskarżyciela publicznego za obowiązkową (art. 46 § 1 i 2 k.p.k.)
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- W sytuacji gdy nie ma przeszkód do przeprowadzenia rozprawy, przewodniczący **zarządza opuszczenie sali rozpraw przez wezwanych świadków. Biegli pozostają na sali, jeśli przewodniczący nie zarządzi inaczej.** Uprawnionym do pozostania na sali rozpraw jest także **pokrzywdzony**. Jeśli miałby on jednak być przesłuchiwany jako świadek, to odbędzie się to w pierwszej kolejności.
 - Dokonanie przedstawionych wyżej czynności otwiera drogę do **rozpoczęcia przewodu sądowego**. Jest to kluczowy moment, gdyż przewód sądowy jest **zasadniczą częścią rozprawy przed sądem I instancji, w trakcie której przeprowadzane jest postępowanie dowodowe.**
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

UWAGA!!! Część uprawnień uczestników postępowania możliwa jest do zrealizowania wyłącznie **do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego, m.in.:**

- **cofnięcie za zgodą sądu wniosku o ściganie** (na pierwszej rozprawie głównej)- **art. 12 § 3 k.p.k.**
 - **cofnięcie bez zgody oskarżonego aktu oskarżenia przez oskarżyciela publicznego** (na pierwszej rozprawie głównej) - **art. 14 § 2 k.p.k.** (w toku przewodu sądowego cofnięcie aktu oskarżenia dopuszczalne jest tylko za zgodą oskarżonego)
 - **złożenie oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego** - **art. 54 § 1 k.p.k.**
 - **złożenie wniosku o wyłączenie sędziego** w sytuacji, gdy **okoliczność uzasadniająca wyłączenie była stronie wiadoma wcześniej (art. 41 § 2 k.p.k.)**
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Art. 386 k.p.k.**

§ 1. Jeżeli oskarżony bierze udział w rozprawie głównej, przewodniczący, po przedstawieniu zarzutów oskarżenia, poucza go o prawie składania wyjaśnień, odmowy wyjaśnień lub odpowiedzi na pytania, składania wniosków dowodowych i konsekwencjach nieskorzystania z tego uprawnienia oraz o treści przepisów art. 100 § 3 i 4, art. 376, art. 377, art. 419 § 1 i art. 422, po czym pyta go, czy przyznaje się do zarzucanego mu czynu oraz czy chce złożyć wyjaśnienia i jakie.

§ 2. Po przesłuchaniu oskarżonego przewodniczący poucza go o prawie zadawania pytań osobom przesłuchiwanym oraz składania wyjaśnień co do każdego dowodu.

§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do oskarżonego, który stawi się po raz pierwszy na kolejnej rozprawie głównej.

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **powtórka:** zasada kontradyktoryjności i bezpośredniości, strony postępowania jurysdykcyjnego, inicjatywa dowodowa w postępowaniu karnym, przesłuchanie świadka na rozprawie głównej, właściwość i skład sądu
-

DOBROWOLNE PODDANIE SIĘ ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ

- **art. 387 k.p.k.**
 - Przedmiotem unormowania w art. 387 k.p.k. jest postępowanie skrócone o **charakterze konsensualnym** określane w literaturze i praktyce sądowej mianem dobrowolnego poddania się karze, umożliwiające **wydanie wyroku skazującego i wymierzenie oskarżonemu określonej kary lub środka karnego bez przeprowadzania postępowania dowodowego.**
-

DOBROWOLNE PODDANIE SIĘ ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ

- Okoliczności warunkujące uwzględnienie wniosku:

1) wszczęty został przewód sądowy na rozprawie głównej; 2) czyn zarzucany aktem oskarżenia jest przestępstwem zagrożonym **karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności**; 3) oskarżony został przesłuchany lub złożył stosowne oświadczenie w odpowiedzi na pytanie przewodniczącego, czy chce złożyć wyjaśnienia i jakie; 4) oskarżony **złożył wniosek osobiście lub potwierdził przed sądem wniosek sporządzony przez jego obrońcę** - z wyboru lub obrońcę z urzędu wyznaczonego przez sąd w celu udzielenia oskarżonemu pomocy przy sporządzeniu lub w związku z rozpoznaniem wniosku; 5) wniosek został złożony **do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych na pierwszej rozprawie głównej**; 6) w treści wniosku **oskarżony zwraca się o wydanie wyroku skazującego i określa karę lub środek karny**, przepadek lub środek kompensacyjny, o których orzeczenie wnosi bez przeprowadzania postępowania dowodowego; wniosek może zawierać również propozycję określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu; 7) w ocenie sądu **okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości**; 8) w ocenie sądu **cele postępowania zostaną osiągnięte** pomimo nieprzeprowadzenia postępowania w całości; 9) oskarżony wprowadził w treści wniosku zmiany, od dokonania których sąd uzależnił uwzględnienie wniosku (w wypadku, gdy sąd taki warunek sformułował); 10) prokurator i pokrzywdzony nie sprzeciwili się uwzględnieniu wniosku.

DOBROWOLNE PODDANIE SIĘ ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ

- Wniosek oskarżonego deklarujący dobrowolne poddanie się karze może zostać uwzględniony wtedy tylko, gdy zarówno **prokurator, jak też pokrzywdzony temu się nie sprzeciwia**. Ustawa nie wymaga więc zgody prokuratora i pokrzywdzonego, ale zgłoszenie **sprzeciwu** przez choćby jeden z tych podmiotów wyłącza możliwość uwzględnienia wniosku. Sprzeciw może być złożony na piśmie lub ustnie do protokołu (art. 116 k.p.k.). Nie wymaga on uzasadnienia.
-

DOBROWOLNE PODDANIE SIĘ ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ

- W zakresie uprawnienia do zaskarżenia wyroku wydanego w trybie art. 387 k.p.k. **modyfikacji podlegają podstawy wniesienia środka odwoławczego poprzez ograniczenie zarzutów, jakie mogą być w nim podniesione.** Z treści przepisu art. 447 § 5 k.p.k. wynika, że w przypadku zaskarżenia wyroku wydanego w następstwie uwzględnienia wniosku o dobrowolne poddanie się karze **podstawą apelacji nie mogą być zarzuty błędu w ustaleniach faktycznych lub rażącej niewspółmierności kary, jeżeli odnoszą się do treści porozumienia,** które legło u podłoża uwzględnienia wymienionych wniosków. Ograniczenie to ma na celu zapobieżenie instrumentalnemu wykorzystywaniu instytucji dobrowolnego poddania się karze. Ma przede wszystkim przeciwdziałać nielojalności oraz nadużywaniu uprawnień przez oskarżonego, który skorzystał z dobrodziejstw towarzyszących zazwyczaj skazaniu na podstawie art. 387 k.p.k., po czym kwestionowałby w oparciu o wskazane wyżej zarzuty porozumienie, które do tego doprowadziło.
-

OGRANICZENIE POSTĘPOWANIA DOWODOWEGO

- **art. 388 k.p.k.** *Za zgodą obecnych stron sąd może przeprowadzić postępowanie dowodowe tylko częściowo, jeżeli wyjaśnienia oskarżonego przyznającego się do winy nie budzą wątpliwości.*
 - W przeciwieństwie do dobrowolnego poddania się karze - instytucja z art. 388 k.p.k. **nie wymaga inicjatywy oskarżonego.**
 - Zgodnie z treścią art. 388 k.p.k. sąd może przeprowadzić postępowanie dowodowe tylko częściowo:
 1. **za zgodą obecnych stron** - w tym przypadku wymagana jest wyraźna zgoda, nie wystarczy brak sprzeciwu,
 2. jeśli **wyjaśnienia oskarżonego przyznającego się do winy nie budzą wątpliwości**
-

OGRANICZENIE POSTĘPOWANIA DOWODOWEGO

- Analiza porównawcza treści przepisów art. 387 § 1 oraz art. 388 k.p.k. ujawnia kilka kwestii proceduralnych zasadniczo różnicujących rozwiązania przyjęte w obu tych przepisach, w tym zwłaszcza: 1) w art. 387 § 1 k.p.k. nie został zamieszczony wprost ani warunek złożenia przez oskarżonego wyjaśnień, ani też warunek przyznania się do winy. W wypadku unormowanym w art. 388 k.p.k. **oskarżony musi złożyć wyjaśnienia przed sądem, przyznać się w ich treści do winy, a przyznanie to nie może budzić wątpliwości sądu**; 2) rozpoznanie sprawy w trybie skróconego postępowania na podstawie art. 387 k.p.k. jest inicjowane wnioskiem oskarżonego, który musi zostać złożony nie później niż do zakończenia przesłuchania ostatniego ze współoskarżonych na pierwszej rozprawie głównej. W wypadku unormowanym w art. 388 k.p.k. **skrócenie postępowania dowodowego jest inicjowane przez sąd** (co naturalnie nie wyklucza wniosku strony złożonego w trybie art. 9 § 2 k.p.k.) i ujawnienie tej możliwości (propozycji) przez przewodniczącego nie jest warunkowane chwilą zakończenia składania wyjaśnień przez oskarżonego. 3) uwzględnienie wniosku oskarżonego złożonego w trybie art. 387 k.p.k. jest dopuszczalne wtedy, gdy prokurator i pokrzywdzony nie sprzeciwią się temu. Na ograniczenie postępowania dowodowego w trybie art. 388 k.p.k. wymagana jest **zgoda obecnych** stron;
-

OGRANICZENIE POSTĘPOWANIA DOWODOWEGO

- 4) w wypadku dobrowolnego poddania się karze przepis art. 387 § 1 k.p.k. wprost stanowi, że procedura ta polega na wydaniu wyroku skazującego bez przeprowadzania postępowania dowodowego, przy czym sąd uznaje za ujawnione dowody wnioskowane w akcie oskarżenia oraz dowody przedłożone przez stronę i na tych dowodach oraz wyjaśnieniach oskarżonego buduje faktyczną podstawę wyroku (art. 387 § 5 k.p.k.). **Przepis art. 388 k.p.k. stanowi o możliwości jedynie ograniczenia postępowania dowodowego. Poza przesłuchaniem oskarżonego konieczna jest bezpośrednia realizacja na rozprawie dalszych dowodów na rozprawie**, uznanych za **najistotniejsze** zwłaszcza dla rozstrzygnięcia w kwestii sprawstwa i winy oskarżonego. Postępowanie dowodowe w trybie przepisu art. 388 k.p.k. może więc zostać przeprowadzone tylko częściowo, ale nie może ulegać wątpliwości, że dowody, których przeprowadzenie sąd uznaje za celowe, powinny zostać przeprowadzone w sposób dla nich właściwy i zgodnie z wymogami ustawowymi; 5) zastosowanie skróconej procedury rozpoznania sprawy na rozprawie na podstawie art. 388 k.p.k. nie jest uzależnione *expressis verbis* wpisanymi do ustawy warunkami zastrzegającymi, aby okoliczności czynu i wina oskarżonego nie budziły wątpliwości oraz aby cele postępowania zostały osiągnięte - co nie uprawnia jednak do wnioskowania, że warunki te nie muszą zaistnieć.
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **art. 368 k.p.k.** O **przychylnym** załatwieniu wniosku dowodowego strony, któremu **inna strona nie sprzeciwiła się**, rozstrzyga ostatecznie **przewodniczący**; w innych wypadkach sąd wydaje postanowienie.
 - Przepis art. 368 k.p.k. ogranicza **prawo przewodniczącego** jedynie do **pozytywnego załatwienia wniosku**, tj. jego uwzględnienia i dopuszczenia dowodu, ale pod warunkiem, że jego dopuszczeniu **nie sprzeciwiła się inna strona**.
 - **UWAGA!** **Oddalenie** wniosku dowodowego, a także rozstrzygnięcie o wniosku dowodowym w wypadku, gdy **inna strona sprzeciwia się** jego uwzględnieniu, **wymaga wydania postanowienia** przez sąd.
 - **Dopuszczenie dowodu z opinii biegłego** wymaga w **każdym wypadku formy postanowienia** (zob. art. 194 k.p.k.) - także wtedy, gdy decyzja ta jest podejmowana na wniosek strony, tym samym sprzeciw innej strony nie ma w tym przypadku wpływu na formę rozstrzygnięcia.
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **art. 369 k.p.k.** *Dowody na poparcie oskarżenia powinny być w miarę możliwości przeprowadzone przed dowodami służącymi do obrony.*
 - W doktrynie prawa procesowego wskazuje się, że przepis art. 369 k.p.k. jest logiczną konsekwencją zasad domniemania niewinności oraz ciężaru dowodu. Skoro bowiem materialny ciężar dowodu spoczywa na oskarżycielu i nie może on zostać przerzucony na oskarżonego, to **swoją tezę odnośnie do sprawstwa i winy oskarżonego w pierwszym rzędzie musi udowodniać oskarżyciel, który z tezą tą występuje przed sądem.**
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Art. 370 k.p.k.**

§ 1. *Po swobodnym wypowiedzeniu się osoby przesłuchiwanej na wezwanie przewodniczącego, stosownie do art. 171 § 1, mogą zadawać jej pytania w następującym porządku: oskarżyciel publiczny, oskarżyciel posiłkowy, pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, oskarżyciel prywatny, pełnomocnik oskarżyciela prywatnego, biegły, obrońca, oskarżony, członkowie składu orzekającego.*

§ 2. *Strona, na której wniosek świadek został dopuszczony, zadaje pytania przed pozostałymi stronami.*

§ 2a. *W razie potrzeby członkowie składu orzekającego mogą zadawać dodatkowe pytania poza kolejnością.*

§ 3. *W przypadku dopuszczenia dowodu z urzędu pytania jako pierwsi zadają członkowie składu orzekającego.*

§ 4. *Przewodniczący uchyla pytania, o których mowa w art. 171 § 6, lub gdy z innych powodów uznaje je za niestosowne.*

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Art. 371 k.p.k.**

§ 1. Przy przesłuchaniu świadka nie powinni być obecni świadkowie, którzy jeszcze nie zostali przesłuchani.

§ 2. Przewodniczący powinien przedsięwziąć środki zapobiegające porozumiewaniu się osób przesłuchanych z osobami, które jeszcze nie zostały przesłuchane.

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **art. 372 k.p.k. Przewodniczący** wydaje wszelkie **zarządzenia** niezbędne do utrzymania na sali sądowej spokoju i porządku.
 - **art. 373 k.p.k.** Od zarządzeń przewodniczącego wydanych na rozprawie głównej przysługuje odwołanie do składu orzekającego, chyba że sąd orzeka jednoosobowo.
 - Odwołanie od zarządzenia przewodniczącego wydanego na rozprawie głównej jest wprawdzie możliwe, ale wyłącznie w wypadku rozpoznawania sprawy w **składzie kolegialnym**. W tym sensie ma ono ograniczony charakter.
 - Odwołanie, o którym tu mowa, określane też bywa mianem "odwołania natychmiastowego" lub "niezwłocznego", albowiem powinno ono zostać zgłoszone bezzwłocznie po ogłoszeniu zarządzenia i **podlega bezzwłocznemu rozpoznaniu przez skład orzekający**, który rozstrzyga w formie postanowienia o utrzymaniu w mocy zaskarżonego zarządzenia, o jego zmianie lub uchyleniu. **Odwołanie nie jest środkiem odwoławczym w rozumieniu art. 425 k.p.k.**, nie można go zaliczyć do sprzeciwów bądź *quasi-sprzeciwów*, jest natomiast **odrębnym środkiem zaskarżenia**. Należy zaznaczyć, że postanowienie sądu wydane w następstwie rozpoznania odwołania od zarządzenia przewodniczącego nie podlega zaskarżeniu zażaleniem (*arg. a contrario ex art. 459 § 1 i § 2 k.p.k.*).
-

UDZIAŁ OSKARŻONEGO W ROZPRAWIE GŁÓWNEJ

Art. 374 k.p.k.

§ 1. Oskarżony **ma prawo** brać udział w rozprawie. Przewodniczący lub sąd mogą uznać jego obecność za obowiązkową.

§ 1a. W sprawach **o zbrodnie** obecność oskarżonego **podczas czynności, o których mowa w art. 385 i art. 386, jest obowiązkowa.**

§ 2. Przewodniczący może wydać zarządzenie w celu uniemożliwienia oskarżonemu wydalenia się z sądu przed zakończeniem rozprawy.

UDZIAŁ OSKARŻONEGO W ROZPRAWIE GŁÓWNEJ

- Zakres podmiotowy przepisu art. 374 zd. I k.p.k. przewidującego **prawo oskarżonego do obecności na rozprawie** obejmuje zarówno oskarżonego odpowiadającego z wolnej stopy, jak i oskarżonego pozbawionego wolności. Gwarancją wykorzystania tego uprawnienia przez oskarżonego stanowi **prawidłowe powiadomienie go o terminach rozpraw i wyłączenie możliwości przeprowadzenia rozprawy w nieobecności oskarżonego, który należycie usprawiedliwił swoją nieobecność, deklarując chęć uczestniczenia w rozprawie (arg. ex art. 117 § 2 k.p.k.)**.
 - Ze statuowanego w przepisie art. 374 § 1 zd. I k.p.k. uprawnienia oskarżonego do udziału w rozprawie w sposób jednoznaczny wynika, że jego udział na tym forum rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy **nie jest co do zasady obowiązkowy. Oznacza to, że nieusprawiedliwione niestawiennictwo na rozprawie oskarżonego prawidłowo powiadomionego o jej terminie, w tym nieusprawiedliwione niestawiennictwo na rozprawie odroczonej lub przerwanej, nie tamuje jej biegu oraz rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy przez sąd.** Jednocześnie, oskarżony mając prawo do udziału w rozprawie, a nie obowiązek, stawiający się na niej może w każdym czasie opuścić salę rozpraw bez narażania się na negatywne konsekwencje procesowe z tego względu.
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Art. 379 k.p.k.**

§ 1. Gdy sąd wchodzi na salę lub ją opuszcza, wszyscy obecni wstają.

§ 2. Wstaje również każda osoba, do której sąd się zwraca lub która do sądu przemawia, chyba że przewodniczący zwolni ją od tego obowiązku.

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **UWAGA!** powtórka: wyjątki od zasady bezpośredniości (odczytywanie protokołów wyjaśnień, odczytywanie protokołów zeznań, pomoc prawna)

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

■ art. 389 k.p.k.

Przepis art. 389 k.p.k. ustanawia **jeden z wyjątków od zasady bezpośredniej realizacji dowodów w toku rozprawy głównej**, dopuszczając z zakresie i w warunkach w nim określonych korzystanie z protokołów wyjaśnień oskarżonego złożonych poprzednio w charakterze oskarżonego, a także normując sposób postępowania w takich wypadkach.

Zależnie od postawy, jaką przyjmuje obecny na rozprawie oskarżony oraz treści jego wyjaśnień (jeśli je składa), **sąd może** w następujących sytuacjach **odczytać protokoły jego wyjaśnień złożonych poprzednio w charakterze oskarżonego**, w tej lub innej sprawie, w postępowaniu przygotowawczym lub przed sądem albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę: 1) **gdy oskarżony odmawia składania wyjaśnień**; 2) **gdy składa wyjaśnienia odmienne od poprzednio złożonych**; 3) **gdy oświadcza, że pewnych szczegółów nie pamięta**. Przedstawione zestawienie okoliczności warunkujących odczytanie wyjaśnień oskarżonego zostało w drodze nowelizacji z dnia 27 września 2013 r. poprzez dodanie w analizowanym przepisie możliwości odczytania wyjaśnień w sytuacji, w której **oskarżony nie stawił się na rozprawie**.

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

Zakaz odczytywania oskarżonemu jego zeznań złożonych poprzednio w charakterze świadka

- Zakaz odczytywania oskarżonemu jego zeznań złożonych poprzednio w charakterze świadka ma charakter stanowczy i wyprowadzany jest na podstawie analizy logiczno-językowej art. 389 § 1 k.p.k. oraz na zasadzie wnioskowania *a contrario* z art. 391 § 2 k.p.k. Jednocześnie przyjmuje się w piśmiennictwie i orzecznictwie, że z przepisu art. 389 § 1 k.p.k. wynika, że przy przesłuchiwaniu na rozprawie oskarżonego wolno, w sytuacjach w tym przepisie opisanych, odczytywać jedynie protokoły jego wcześniejszych **wyjaśnień** i **nie jest dopuszczalne odczytywanie wówczas tego, co powiedział on poprzednio jako świadek.**
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

■ art. 391 k.p.k.

W wypadku, w którym świadek **stawił się na rozprawę**, przesłankami odczytania jego poprzednio złożonych zeznań lub wyjaśnień złożonych w charakterze oskarżonego będą: 1) **bezpodstawna odmowa złożenia zeznań**; 2) **złożenie zeznań odmiennych niż poprzednio**; 3) **zasłonięcie się niepamięcią okoliczności zdarzenia stanowiącego przedmiot przesłuchania**.

Odczytanie poprzednich zeznań świadka, który **nie stawił się na rozprawę**, dopuszczalne jest w razie jego niestawiennictwa będącego wynikiem wystąpienia którejkolwiek z następujących pięciu przesłanek: 1) pobytu świadka za granicą; 2) niemożności doręczenia mu wezwania; 3) innych niedających się usunąć przeszkód stawienia się na rozprawie; 4) zaniechania wezwania świadka na podstawie art. 333 § 2 k.p.k.; 5) jego śmierci.

Odmowa złożenia zeznań jest bezpodstawna wtedy, gdy osoba przesłuchiwana nie jest z mocy prawa lub z mocy decyzji procesowej zwolniona z obowiązku złożenia zeznań, w tym od obowiązku udzielenia odpowiedzi na pytania, gdy zatem odmowa nie znajduje uzasadnienia w przepisach art. 182 i 185, 183 § 1 k.p.k., gdy nie znajduje ona uzasadnienia w ustawowych zakazach przesłuchania w charakterze świadka (bezwzględnie lub bez spełnienia określonego warunku uchylającego zakaz) - art. 178-180 k.p.k., jak również wtedy, gdy odmowa nie znajduje uzasadnienia w związku z zastosowaną metodą lub sposobem przesłuchania - art. 171 § 7 k.p.k.

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Wolno odczytywać na rozprawie protokoły** oględzin, przeszukania i zatrzymania rzeczy, opinie biegłych, instytutów, zakładów lub instytucji, dane o karalności, wyniki wywiadu środowiskowego oraz wszelkie dokumenty urzędowe złożone w postępowaniu przygotowawczym lub sądowym albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę.
 - **Nie wolno odczytywać notatek dotyczących czynności, z których wymagane jest sporządzenie protokołu.** Należy też pamiętać o wynikającym z **art. 174 k.p.k.** zakazie zastępowania dowodu z wyjaśnień oskarżonego lub zeznań świadka treścią pism, zapisków lub notatek urzędowych.
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

PRZERWA

- **Art. 401 k.p.k.**

§ 1. **Przewodniczący** może **przerwać** rozprawę główną w celu przygotowania przez strony wniosków dowodowych lub sprowadzenia dowodu albo dla wypoczynku lub z innej ważnej przyczyny.

§ 2. Każdorazowa przerwa w rozprawie może trwać nie dłużej niż 35 dni.

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- Przewodniczący może zarządzić **przerwę** w rozprawie w następujących przypadkach:
 1. w celu przygotowania przez strony wniosków dowodowych,
 2. w celu sprowadzenia dowodu,
 3. dla wypoczynku,
 4. z innej ważnej przyczyny.
 - **Każdorazowa** przerwa w rozprawie może trwać **nie dłużej niż 35 dni**.
 - Rozprawę przerwana prowadzi się po przerwie w dalszym ciągu, a **od początku jeśli skład sądu uległ zmianie albo jeśli sąd uzna to za konieczne**.
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

ODROCZENIE

■ Art. 404 k.p.k.

§ 1. **Sąd** może **odroczyć** rozprawę tylko wtedy, gdy zarządzenie przerwy nie byłoby wystarczające.

§ 2. Rozprawę odroczoną prowadzi się w nowym terminie od początku. Sąd może wyjątkowo prowadzić rozprawę odroczoną w dalszym ciągu, chyba że skład sądu uległ zmianie.

§ 3. W wypadku podjęcia postępowania zawieszzonego przepis § 2 stosuje się odpowiednio.

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- Odroczenie rozprawy tym przede wszystkim różni się od przerwy w rozprawie, że **trwa dłużej niż 35 dni**. Natomiast w zasadzie, te same względy, które warunkują przerwę uzasadniają również odroczenie rozprawy, przy czym wymaga ono dodatkowego stwierdzenia przez sąd, że **zarządzenie przerwy byłoby niewystarczające (art. 404 § 1 w zw. z art. 401 § 1 k.p.k.)**.
 - Odroczenie rozprawy wymaga **decyzji sądu, która przybiera formę postanowienia**. Postanowienie sądu o odroczeniu rozprawy nie podlega zaskarżeniu (*a contrario* ex art. 459 § 1 i § 2 k.p.k.). Powinno ono zawierać uzasadnienie (art. 98 § 1 k.p.k.), chyba że do jego wydania dochodzi w następstwie wniosku strony, któremu inna strona się nie sprzeciwiła (art. 98 § 3 k.p.k.). W sytuacji objętej końcowym zastrzeżeniem, postanowienie sądu jest wyrazem przychylenia się do argumentów wspierających wnioski strony o odroczenie rozprawy.
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Art. 405 k.p.k.** *Po przeprowadzeniu dowodów dopuszczonych w sprawie przewodniczący zapytuje strony, czy wnoszą o uzupełnienie postępowania dowodowego i w razie odpowiedzi przeczącej - zamyka przewód sądowy.*
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- Przewodniczący składu orzekającego w chwili, gdy sąd uzna, że przeprowadzone zostały wszystkie dowody dopuszczone w sprawie (przeprowadzone bezpośrednio, odczytane, uznane za ujawnione), zarówno te, które wniosowały strony, jak również te, których konieczność dopuszczenia dostrzegł sąd z urzędu, ma **powinność zwrócenia się do obecnych na rozprawie stron z pytaniem, czy wnoszą o uzupełnienie postępowania dowodowego**. Wniosek stron w kwestii uzupełnienia postępowania dowodowego złożony w tej fazie postępowania jest **wnioskiem dowodowym**, który podlega ocenie co do jego zasadności i dopuszczalności, tak jak każdy inny wniosek dowodowy (zgodnie z art. 170, 201, 368 k.p.k.). **Oddalenie wniosków stron w tej kwestii uprawnia do zamknięcia przewodu sądowego, uwzględnienie zaś oznacza kontynuowanie postępowania dowodowego**. W wypadku uwzględnienia wniosku strony (stron) i podjęcia uzupełniającego postępowania dowodowego, z chwilą jego zakończenia, przewodniczący **ma obowiązek ponownie** - przed zamknięciem przewodu sądowego - **zwrócenia się do stron** (ale tylko obecnych na rozprawie) z zapytaniem, o którym mowa w komentowanym przepisie.
 - **Zamknięcie** przewodu sądowego następuje w **formie zarządzenia przewodniczącego**.
 - Zamknięcie przewodu sądowego nie musi kończyć postępowania rozpoznawczego, sąd bowiem podczas narady może uznać jego kontynuowanie za konieczne i w związku z taką oceną **może wznowić przewód sądowy aż do chwili ogłoszenia wyroku (art. 409 k.p.k.)**.
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

Głosy końcowe

■ Art. 406 k.p.k.

§ 1. Po zamknięciu przewodu sądowego przewodniczący udziela głosu stronom, ich przedstawicielom oraz w miarę potrzeby przedstawicielowi społecznemu, który przemawia przed obrońcą i oskarżonym. Głos zabierają w następującej kolejności: oskarżyciel publiczny, oskarżyciel posiłkowy, oskarżyciel prywatny, obrońca oskarżonego i oskarżony. Przedstawiciele procesowi stron zabierają głos przed stronami.

§ 2. Jeżeli oskarżyciel ponownie zabiera głos, należy również udzielić głosu obrońcy i oskarżonemu.

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Artykuł 406 § 1 k.p.k.** ustanawia porządek, według którego zabierają głos uczestnicy procesu, a fakt, że ustawa przewiduje głosy obrońcy i oskarżonego w ostatniej kolejności jest **konsekwencją obowiązywania zasady *favor defensionis***, będącej także uzasadnieniem dla przewidzianej w § 2 tego przepisu zasady repliki. Udzielenie głosu stronom, w tym obrońcy oskarżonego, jest obligatoryjne.
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

Narada i głosowanie

- **Art. 408 k.p.k.**

Po wysłuchaniu głosów końcowych sąd niezwłocznie przystępuje do narady.

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Wyrokowanie** stanowi końcową fazę postępowania przed sądem, w którym rozstrzyga się o przedmiocie procesu. Wyodrębnić w nim można następujące wyraźne etapy:
 - 1) **naradę** nad wyrokiem (art. 108 i n. oraz art. 408),
 - 2) **głosowanie** nad wyrokiem (art. 111 i n.),
 - 3) **sporządzenie** wyroku i **ustne przytoczenie** najważniejszych jego powodów (art. 418).
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Art. 411 k.p.k.**

§ 1. *W sprawie zawilej albo z innych ważnych powodów **sąd może odroczyć wydanie wyroku na czas nieprzekraczający 14 dni.***

§ 2. *W razie przekroczenia tego terminu rozprawę prowadzi się od początku.*

§ 3. ***W postanowieniu o odroczeniu wydania wyroku należy wskazać czas i miejsce jego ogłoszenia.***

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- W wypadku podjęcia przez sąd postanowienia o odroczeniu wydania wyroku, w postanowieniu tym należy wskazać czas i miejsce ogłoszenia wyroku. Postanowienie jest **ogłaszane na rozprawie**, zatem informację tę otrzymują zarówno obecne strony i ich przedstawiciele procesowi (co zwalnia od powiadamiania ich w jakiegokolwiek innej formie o terminie ogłoszenia wyroku), jak też publiczność. Sąd nie ma obowiązku podjęcia działań zmierzających do powiadomienia o terminie ogłoszenia wyroku tych stron, które są nieobecne na rozprawie.
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- Narada i głosowanie cechują się **bezwzględną tajnością**. Przepis art. 108 § 1 k.p.k. przewiduje ponadto, że zwolnienie od zachowania tajemnicy pokoju narad jest niedopuszczalne. Zasadniczo w trakcie narady i głosowania może być obecny, poza członkami składu orzekającego, jedynie protokolant, chyba że przewodniczący uzna jego obecność za zbędną (art. 108 § 2 k.p.k.)
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- Naradą i głosowaniem **kieruje przewodniczący** składu orzekającego. W toku narady powinny zostać omówione **wszelkie kwestie, które są przedmiotem rozstrzygnięcia sądu**. Narada odbywa się **osobno** co do winy i kwalifikacji prawnej czynu, co do kary, co do środków karnych, co do przepadku, co do środków kompensacyjnych oraz co do pozostałych kwestii (art. 110 k.p.k.).
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Art. 412 k.p.k.**

Niezwłocznie po ukończeniu głosowania sąd sporządza wyrok na piśmie.

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- Wyrok jest szczególnego rodzaju orzeczeniem, co sprawia, że ustawodawca w **art. 413 k.p.k.** odrębnie i precyzyjnie określa jego **wymogi formalne**. Wyrok ma również specyficzną szatę graficzną. Na wstępie wyroku zamieszcza się wyrazy „W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej” poprzedzone wizerunkiem orła określonym dla godła Rzeczypospolitej Polskiej.
-

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

Sąd może wydać:

- wyrok **skazujący**,
- wyrok **warunkowo umarzający postępowanie**,
- wyrok **uniewinniający**,
- wyrok **umarzający postępowanie**.

Podstawę wyroku może stanowić tylko całościowy obraz okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej (art. 410 k.p.k.).

PRZEBIEG ROZPRAWY GŁÓWNEJ

- **Art. 418 k.p.k.**

§ 1. Po podpisaniu wyroku przewodniczący ogłasza go publicznie; w czasie ogłaszania wyroku wszyscy obecni, z wyjątkiem sądu, stoją.

§ 1a. Ogłaszając wyrok można pominąć treść zarzutów oskarżenia.

§ 2. Zgłoszenie zdania odrębnego podaje się do wiadomości, a jeżeli członek składu orzekającego, który zgłosił zdanie odrębne, wyraził na to zgodę, także jego nazwisko.

§ 3. Po ogłoszeniu przewodniczący lub jeden z członków składu orzekającego podaje ustnie najważniejsze powody wyroku.

- **Art. 419 § 1 k.p.k.**

Niestawiennictwo stron, ich obrońców i pełnomocników nie stoi na przeszkodzie ogłoszeniu wyroku.

WNIOSEK O UZASADNIENIE WYROKU

- **Art. 422 § 1 k.p.k.**

§ 1. W terminie zawitym 7 dni od daty ogłoszenia wyroku, strona, a w wypadku wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, wydanego na posiedzeniu, także pokrzywdzony, mogą złożyć wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Sporządzenie uzasadnienia z urzędu nie zwalnia strony oraz pokrzywdzonego od złożenia wniosku o doręczenie uzasadnienia. Wniosek składa się na piśmie.

WNIOSEK O UZASADNIENIE WYROKU

- Złożenie wniosku o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji w terminie siedmiu dni od daty jego ogłoszenia (lub doręczenia, jeśli ustawa przewiduje obowiązek doręczenia wyroku) jest co do zasady warunkiem *sine qua non* zaskarżenia orzeczenia i stanowi pierwszy krok, który umożliwia następnie skuteczne wniesienie apelacji. **Doręczenie stronie pisemnego uzasadnienia wyroku rozpoczyna bowiem bieg terminu do wniesienia apelacji od tego wyroku (art. 445 § 1 k.p.k.).** Wniosek taki jest co prawda jedynie oświadczeniem woli zawierającym żądanie sporządzenia na piśmie i doręczenia uzasadnienia i nie musi zawierać deklaracji, czy i w jakim kierunku zostanie wniesiony środek odwoławczy, ale **stanowi on niewątpliwie zapowiedź apelacji i zazwyczaj skutkuje właśnie żądaniem kontroli instancyjnej orzeczenia, którego dotyczy.** Podmiotami uprawnionymi do złożenia wniosku są strony, a w przypadku wyroku warunkowo umarzającego postępowanie wydanego na posiedzeniu również pokrzywdzony.
-

WNIOSEK O UZASADNIENIE WYROKU

art. 422 § 2 k.p.k.

§ 2. We wniosku **należy wskazać**, czy dotyczy całości wyroku czy też niektórych czynów, których popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu, bądź też jedynie rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnych czynu. Wniosek nie pochodzący od oskarżonego powinien również wskazywać tego z oskarżonych, którego dotyczy.

- We wniosku należy wskazać, czy dotyczy on całości wyroku czy też niektórych czynów, których popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu, czy też jedynie rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnych czynu. W sprawach złożonych podmiotowo wniosek, który nie pochodzi od oskarżonego powinien również wskazywać tego z oskarżonych, którego dotyczy.

■ **Prezes sądu (upoważniony sędzia, referendarz sądowy) odmawia przyjęcia wniosku złożonego:**

1. przez osobę nieuprawnioną,
2. po terminie,
3. jeśli zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 120 § 2 k.p.k. (nieuzupełnienie braków pisma mimo wezwania w tym zakresie).

Na zarządzenie prezesa sądu przysługuje zażalenie. Na zarządzenie referendarza sądowego przysługuje sprzeciw.

WNIOSEK O UZASADNIENIE WYROKU

Art. 423 § 1 k.p.k. *Uzasadnienie wyroku powinno być sporządzone w ciągu 14 dni od daty złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia, a w wypadku sporządzenia uzasadnienia z urzędu - od daty ogłoszenia wyroku; w sprawie zawilej, w razie niemożności sporządzenia uzasadnienia w terminie, prezes sądu może przedłużyć ten termin na czas oznaczony.*

WNIOSEK O UZASADNIENIE WYROKU

- W przypadku złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku w części odnoszącej się do niektórych czynów, których popełnienie oskarżyciel zarzucił oskarżonemu, bądź też jedynie do rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnych czynu lub w części odnoszącej się do niektórych oskarżonych, **sąd może ograniczyć zakres uzasadnienia do tych tylko części wyroku, których wniosek dotyczy (art. 423 § 1a k.p.k.).**
-

TERMIN DO WNIESIENIA APELACJI

- **Art. 444 k.p.k.**

Od wyroku sądu pierwszej instancji stronom, a pokrzywdzonemu od wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, wydanego na posiedzeniu przysługuje apelacja.

- **Art. 445 k.p.k.**

§ 1. Termin do wniesienia apelacji wynosi 14 dni i biegnie dla każdego uprawnionego od daty doręczenia mu wyroku z uzasadnieniem.

§ 2. Apelacja wniesiona przed upływem terminu złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wywołuje skutki określone w art. 422 i podlega rozpoznaniu; apelację taką można uzupełnić w terminie określonym w § 1.
